

ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΝ 3^ο αι. μ.Χ.

ΤΜΗΜΑ Α4

Τετάρτη, 27-3-2024

Δρ Ελένη Μαργαρίτου

Καθηγήτρια ΠΛ Αναβρύτων

ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Α. ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (ΠΙΝΑΚΑΣ 1^{ος}: «ΚΥΚΛΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ»)). Οι μαθητές να συνδέσουν τομείς της ζωής που αναπτύχθηκαν με τους λόγους φθοράς τους. Να κατανοήσουν την μεταμόρφωση των πολιτικών δυνάμεων στο πλαίσιο της εξέλιξης και της κρίσης του αυτοκρατορικού θεσμού. Να κατανοήσουν τους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες παρακμής της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Να μάθουν χαρακτηριστικά των ανώτερων και κατώτερων στρωμάτων της ρωμαϊκής κοινωνίας και τις μεταβολές τους στην ύστερη περίοδο. Να ανασυνθέσουν με εργασίες τις σχέσεις που σημασιοδοτούν την κρίση.

Επίσης, θα μπορούσαν να προστεθούν και άλλοι στόχοι, που σχετίζονται περισσότερο με τον συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα: 1) Οι ομαδικές εργασίες και η ανάπτυξη συνεργατικού πνεύματος σε επίπεδο σχολικής τάξης (**Με βάση τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα με συνεργασία να παρουσιασθεί ένα χρονοδιάγραμμα εμπλουτισμένο με δράσεις προσώπων, τάξεων, ομάδων κ.ά.) ΠΙΝΑΚΑΣ 2^{ος}: «ΦΑΣΕΙΣ ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**».

2) Η ενθάρρυνση της ανακαλυπτικής-διερευνητικής μάθησης (διαδικτυακή έρευνα).

3) Η κινητοποίηση της φαντασίας και της δημιουργικότητας (Να ανασυνθέσουν χωροχρονικά χαρακτηριστικές καθημερινές σχέσεις των ανώτερων και κατώτερων στρωμάτων στο πλαίσιο της ζωής σε πόλεις και στην ύπαιθρο με βάση τις πηγές. Μετατροπή σε αφήγημα του ποιήματος «Βισσούλα» του Αυσονίου). **Επιδιώκω την μεταφορά εμπειρίας από τις συμμετοχές μου σε εκπαιδευτικές δράσεις της European Association for Research on Learning and Instruction (EARLI) αναφορικά με την εμπέδωση και εφαρμογή νέων διδακτικών εργαλείων, καινοτόμων διδακτικών πρακτικών κ.ά. (Σκοποί των Προτύπων). Στο συγκεκριμένο μάθημα είναι η χρήση Πινάκων και σχεδιαγραμμάτων με στόχο την ενσωμάτωση γνωστικών ενδιαφερόντων.**

Β. ΠΟΡΕΙΑ. Εποικοδομητική προσέγγιση, εμπλατισωμένη μάθηση, σύνδεση με προϋπάρχουσα γνώση και με τα βιώματα των μαθητών (**αναφορά σε τέσσερις ομαδικές εργασίες που εκπονούνται**), υποστήριξη ομαδοσυνεργατικής μεθόδου με έντυπο και ψηφιακό υλικό, εφαρμογή μεικτής μεθόδου διδασκαλίας, καλλιέργεια δεξιοτήτων πολυγραμματισμού, σημειωτικά μέσα, διαχείριση πολυτροπικών κειμένων και πρακτικές κριτικού γραμματισμού (**ρητορικός λόγος και δημιουργική γραφή**).

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ. **Οι μαθητές έχουν εμπειρία σε κρίσεις, ουτοπικές προσδοκίες (εκπονείται ομαδική εργασία: 7^η ΦΑΣΗ)**, σωτήριες μεταρρυθμίσεις (εκπονείται ομαδική εργασία: **7^η ΦΑΣΗ**) μεγάλα επιτεύγματα (εκπονείται ομαδική εργασία: **5^η ΦΑΣΗ**) και φθορά.

Οι γνώσεις αυτές σε συνδυασμό με πολυτροπική αναζήτηση-κατανόηση και διασταύρωση πηγών, χαρτών κ.λ.π. θα υποστηρίξουν την διερεύνηση των φάσεων και τις διαθεματικές εργασίες («Η κρίση του αρχαίου κόσμου και η κρίση του ρωμαϊκού κόσμου»).

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ (ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ

ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ. Χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, εφαρμογή σχεδιαστικού προγράμματος και διανομή υλικού (κείμενα, σχεδιαγράμματα κ.ά.)).

3. Η κοινωνική κρίση

- αναζήτηση προστασίας
- ο θεσμός της δουλοπαροικίας
- ο κύριος της γης είχε ιδιωτικό στρατό
- Ο αριθμός των δούλων από τον 3ο αι. μ.Χ. μειώθηκε.
- Οι μεγαλογαιοκτήμονες προτιμούσαν τους απελεύθερους
- διαμόρφωση μιας νέας κοινωνικής τάξης που αποτελούνταν από ελεύθερους καλλιεργητές και απελεύθερους
- δημιουργήθηκαν οι συντεχνίες
- Από τον 4ο αι. μ.Χ. μετέτρεψαν τις συντεχνίες σε κλειστές επαγγελματικές ομάδες με κληρονομικό χαρακτήρα

Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ-ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΓΙΑ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.

1. Να αναζητήσετε πληροφορίες στο διαδίκτυο για τις ιστορικές λέξεις (χρήση των όρων σε διαφορετικές περιόδους): Αννίβας (Hannibal), δουλοπάροικοι, απελεύθεροι.

2. **Εργασίες που αφορούν α) σε επιδραστικούς παράγοντες, β) σε συνδέσεις διαφορετικών στοιχείων, και γ) στην στοχευμένη σημασιοδότηση ενός ή περισσότερων στοιχείων που ευνοούν ή κλονίζουν την ισορροπία των δομικών στοιχείων της κοινωνίας (ΠΙΝΑΚΑΣ 4^{ος} : «ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ»).**

2.1. *Οι μεταβολές στη δομή του ηγετικού ρωμαϊκού στρώματος (αναβίωση ισχύος συγκλητικών) δεν συνέβαλε στον σχηματισμό μιας ομοιογενούς τάξης με αποτέλεσμα να προκύψουν προνομιούχοι με μεγάλες ιδιοκτησίες, τιμητικές θέσεις, αλλά και αποξένωση από τις επιμέρους τοπικές ομάδες.*

Alföldy, G. (1988). *Ιστορία της ρωμαϊκής κοινωνίας*, Μ.Ι.Ε.Τ., σ. 330 κ.εξ. (επεξεργασία)

Να επισημάνετε στην πηγή το βασικό στοιχείο των εξελίξεων στην ύστερη ρωμαϊκή κοινωνία.

2.2. *Ο ρόλος της ατομικής καταγωγής για τον καθορισμό της κοινωνικής θέσης αυξήθηκε με αποτέλεσμα να στερούνται πολλές ομάδες πληθυσμού την ελευθερία: περιορισμός στην έννοια των απελεύθερων, εμπόδια στην αφομοίωση, αύξηση των δούλων με τις κατακτήσεις, εθελουσία υποδούλωση των φτωχών, στέρηση ιδιοκτησίας κ.ά. Το σύστημα στηριζόταν στον κοινωνικό καταναγκασμό.*

Alföldy, G. *Ιστορία της ρωμαϊκής κοινωνίας*, σσ. 302-3, 327 κ.εξ. (επεξεργασία)

Να συνδυάσετε τις πληροφορίες της πηγής και να αναφερθείτε σε στοιχεία παρακμής της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής κατά την ύστερη ρωμαϊκή περίοδο.

2.3. *Η ανυπακοή απέναντι στον μονάρχη ήταν κολάσιμη ως ιεροσυλία. Ένα ισχυρό γραφειοκρατικό σύστημα, εξασφάλιζε την «διακυβέρνηση των εγκοσμίων».*
Alföldy, G. *Ιστορία της ρωμαϊκής κοινωνίας*, σσ. 322 κ.εξ. (επεξεργασία)

Με βάση την πηγή και τις γνώσεις σας ποια χαρακτηριστικά του συστήματος συνετέλεσαν στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική κρίση;

2.4. *Η ένταξη σε μία κλειστή τάξη έχασε την σπουδαιότητά της. Στο απέραντο κράτος ο θεσμός της προστασίας (patrocinia) και η εμφάνιση ισχυρών ομάδων ευνόησε την εμφάνιση ενός πλήθους αδιάφορου.*
Alföldy, G. *Ιστορία της ρωμαϊκής κοινωνίας*, σσ. 325 και 367 κ.εξ. (επεξεργασία)

Να αναφερθείτε αναλυτικά σε μορφές αδιαφορίας και στις επιπτώσεις στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή.

Δ. ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΟΛΥΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ.

α) Σε ποιους αναγνώστες απευθύνεται ο Αυσόνιος με την ποίησή του;

β) Ποιές κοινωνικοπολιτικές επιδράσεις διαπιστώνετε στο ποίημα;

Η ποίηση του Δέκιμου Μάγνου Αυσόνιου «Βισσούλα» (310 μ.Χ.), Γάλλου που έζησε στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, εντάσσεται στην λατινική ποίηση της ύστερης αρχαιότητας. Χαρακτηριστικά: επιρροές τόσο από την ελληνική ποίηση (Παλατινή Ανθολογία), όσο και από τον Πλάτο, Κάτουλλο, Οβίδιο κ.ά. Αφορά στην λαϊκή ποίηση, στην λαϊκή (παιγνιώδη) λογοτεχνία, χωρίς τα ρητορικά σχήματα που παραπέμπουν στο μεγαλείο των αυτοκρατορικών χρόνων. Είναι αυθόρμητος λόγος (αυτοσχεδιαστικός) με μείξη λυρικών και σατιρικών στοιχείων.

Βισσούλα 3

Η Βισσούλα γεννημένη και / αναθρεμμένη πέρα από τον / παγωμένο Ρήνο, / η Βισσούλα, που του Δούναβη τις πηγές/ γνωρίζει, /δούλη αιχμάλωτη, που ελεύθερο κορίτσι / έγινε, αυτή κυρίαρχη είναι / μέσα στις απολαύσεις εκείνου, / του οποίου πολεμική λεία ήταν. / Τη μητέρα της έχοντας στερηθεί, δίχως / τροφό, εντολές κυρίας δεν γνωρίζει / που για την περιουσία και την πατρίδα / της καμιά ντροπή δεν αισθάνεται, αμέσως απελευθερώνεται χωρίς σκλαβιά / να δοκιμάσει, / άλλαξε χάρη στα λατινικά αγαθά, / μα Γερμανή παρέμενε / στο πρόσωπο, στα γαλανά της μάτια / και στα ξανθά της τα μαλλιά. Τόσο η γλώσσα, όσο και η εμφάνιση / κοπέλα με διπλή ταυτότητα / την κάνουν. / Η τελευταία φανερώνει ότι στον Ρήνο / γεννήθηκε, η πρώτη στο Λάτιο. Πολυμεράκης, Φ. (1993). *Decimi Magni Ausoni Cupido Cruciatus*, Διδ. Διατριβή, Παν/μιο Ιωαννίνων.

ΕΡΓΑΣΙΑ: Να μετασχηματίσετε το ποίημα «Βισσούλα» του Αυσονίου σε ένα αφηγηματικό κείμενο.

Καθηγήτρια Δρ Ελένη Μαργαρίτου-Ανδριανέση